

подобно разочарование. Това, което бе за Яворов изживяната като провал македонска кауза, за Вапцаров е светлото комунистическо бъдеще: в „Песен на песента ми“ този момент от одисеята на поетичния дух е маркиран в стиховете „На труженик ли дрипав, гладно бледен,/ в прихлупената изба ти не бе -/ и него ли, кажи, не лъга, беден,/ за празник, въздух и небе?“

В този смисъл съдбата на Яворов е особено трагична, тъй като той преживява краха на своя идеал, без съдбата да го венчае с гибелта – и преживява това си спасение като погром над своята духовна цялост. Оттук нататък цялото това духовно *неспокойствие*, цялото това задълбаване в личното, трагичните и изтерзаващи разрези на „всечичните въпроси, които никой век не разреши“, жаждата да бъде помнена и припомняна чрез стиха екзистенциалната обреченост на човека – всичко това е до голяма степен следствие от едно изстраждане, свързано с неосъществеността на сливането между поезия и живот, осъществено чрез личния подвиг – една неосъщественост, която се осъзнава не само драматично, но в някакъв смисъл и като *личен позор*. Той наистина оцелява – за разлика от Вапцаров – той доживява своето признание като национален поет – но само за да види как това признание рухва под тежестта на личната драма и произнесената върху му филистерска присъда, как стойността на поетичното бива зачеркната, как е паднал на улицата и няма кой да поеме протегнатата в слепотата му ръка.

В този смисъл Вапцаров е донякъде *поощаден*: той изстрадва неразбирането и пренебрежението на своите събратя по перо, преживява дните си, без да бъде оценен по достойнство – и без самият той да може да оцени стойността на написаните мимоходом, „навъсени и къси“ стихове. Но не доживява времето, в което би могъл да усети илюзорността и утопичната същност на своя идеал, да види *гротеската* на неговото осъществяване, а покрай него и собственото си безпощадно *митологизиране*, вграждането на живата негова поезия в един умъртвяващ контекст и един обездушен пантеон. Само си представете Вапцаров жив след 9 септември 1944 г., представете си го примерно като член на Политбюро или като колега на Лев Главинчев – и ще разберете доколко този поет и мечтаната в неговите стихове епоха са духовно чужди и несъвместими.

Наскоро в една статия проф. Михаил Неделчев беше казал, че Яворов е за Вапцаров това, което е Ботев за Яворов. Това е вярно – и едва ли е нужно тук да се аргументирам с пиетета на Вапцаров към Яворов или със следите от Яворовата поетика в ранните му стихове. По-важното е, че те принадлежат към *една кръвна група*: към поетите, които не идеализират, а *проблематизират* битието. И при двамата смислово натоварените понятия са разколебани, а понякога и раздвоени, вътрешно противоречиви; и два-